

Наше Сіово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LIX № 8 (3471) Варшава, 25 лютого 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки президента України

Два роки: ВІЙНА ТРИВАЄ

ISSN 027-8254

Марта СКІРКА

Патріотизм – це щось незручне

Як українка з Польщі я часто чула, що немає жодної екзотики в тому, щоб виростати в польсько-українському оточенні. Ми схожі. Використовуємо подібні слов'янські мови, відзначаємо ті самі свята, не відрізняємося кольором шкіри. Звичайно, є певні ментальні відмінності, більші чи менші, часами помітні лише після довгих спостережень, тривалішого перебування в даному суспільстві. Я не звертала на них особливої уваги, бачила їх, але мене це аж так не цікавило. Швидко зрозуміла, як потрібно поводитися серед одних й інших, де і як «переключитися». Зараз усе інакше. Спостерігаючи зсередини за молоддю, будучи її частиною, я помітила, як ми усе більше починаємо відрізнятися. Цей відлік розпочався після початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року.

На початку лютого, два роки тому, ситуація була напружена. Дома майже не вимикали телевізор. Шкільні перерви я проводила, спостерігаючи за повідомленнями інформаційних служб. Кожного ранку нервова перевірка телефону. Жили новинами. Світ завмер, щось відчувалося в повітрі. У домі була незвична тиша, окрім невтомного потоку слів телевізійних ведучих. Батьки ніби щось приховували, усі намагалися уникати однієї конкретної теми. Часто дзвонили до своїх, які були там, на місці, щоб впевнитися, що все добре, пожартувати, переконати одне одного, що все налагодиться. Тоді ще намагалися в це вірити.

У школі був зовсім інший світ. Це видавалося дуже дивним. Читаючи статтю з підсумками найважливіших подій дня, я чула поряд емоційну розмову знайомих, котрі не могли вирішити, яку горілку купити для вечірки, щоб «добре пішло». Гротеск. Два різні світи. Трагедія й комедія. У ліцеї була лише одна людина, котра теж відчувала цю важкість у повітрі, розуміла серйозність ситуації, – мій вчитель англійської, шотландець, колишній солдат і поліціант. Він щодня питав, як у мене справи, ми багато розмовляли про політику, актуальну ситуацію. Він говорив, що застрелив би путіна й Качинського одним пострілом. Я сміялася й почувалася краще. Відчувала, що не сама в цьому іншому світі, іншому вимірі, який мої ровесники так старанно оминали. Хоча, якщо чесно, не хотіла б стріляти в Качинського.

17 лютого 2022 року був урок з уже загаданим учителем англійської. Він сказав, що хотів би з нами поговорити. Запитав, як я й чи хотіла б розповісти класу про те, що відбувається в Україні: які настрої, що говорять люди тощо. Я погодилася й розповіла. Довкола панувала ніякова тиша. Коли я завершила, вчитель запитав, що робитиму, якщо почнеться війна. Я відповіла, що повернуся. Після випускних іспитів чи університету – ще не знаю. Але повернуся. Робитиму все, що буде потрібно. Якби мене призвали до армії, то пішла б. Тиша набрала іншого, глибшого, виміру.

Вчитель подивився на хлопців із мого класу. Їх було мало й не виглядало, щоб вони були дуже зацікавлені темою. Вони отримали таке ж питання, як і я. Дехто не звернув на нього уваги, один відповів, що зовсім не знає. Потім почувалася відповідь: «Виїхав би. Чому маю помирати за країну ПіС?»

Рівно за тиждень я прокинулася, почувши плач мами й слова тата, що почалося. З того часу спостереження за моїми польськими знайомими стали для мене несподівано цікавим заняттям. Пам'ятаю їхній шок і недовіру, коли повідомила, що мої рідні, які жили в нашому домі протягом трьох перших тижнів війни, повертаються в Україну. І такий же шок, коли розповіла, що двоє моїх друзів-українців із Польщі поїхали в Україну, щоб піти до війська. Знайома запитала: «А вони мусили повертатися чи як? За це є якесь покарання?» Ні, не мусили.

Немає покарання за те, що залишишся в Польщі. Немає покарання за те, що не хочеш відмовитися від безпечного життя за кордоном, навчання, знайомих і нормального життя. Ніхто не відмовляється від цього з примусу.

Одного з двох згаданих друзів уже немає. Захар Скляр загинув біля Донецька 20 грудня 2023 року. Похорон відбувся в день мого народження, 27 грудня. Він мав 26 років, наречену, брата, сім'ю. Його батько теж служить в армії, пішов добровольцем, коли почалося вторгнення.

Реакція на смерть Захара серед моїх польських друзів була дивною. Знову почула питання, чи він залишив Польщу з примусу. Люди реагували неоднозначно. Співчували, але в цьому можна було відчутися ще щось. Вони не розуміли. Не розуміли, що може керувати людиною, яка кидає навчання, роботу й плани на майбутнє в Польщі, повертається в Україну й лише з третього разу дістається до Збройних сил (йому двічі відмовили, злився через це й повторював, що все одно щось вигадася). Не говорили вголос, але не розуміли. Адже це безглуздо. Легковажно. «Бідолашний, і навіть він повернувся?» – ось, що я почула.

Молодь дратує слово «патріотизм». Вони цього не розуміють, асоціюють із маршами футбольних хуліганів 11 листопада та «битвою за „Емпік“» (сутичка між націоналістами й поліцією, що відбулась 2020 року на День Незалежності Польщі у Варшаві біля одного з магазинів мережі «Емпік» – прим. ред.). Бо якщо йдеться про патріотизм – то це праві, а якщо праві – то ПіС і «Конфедерація». А хіба ні?

Я би припустилася суттєвої логічної помилки, хибно роблячи висновки з частини про ціле. Зрештою, це лише мої спостереження за власним оточенням із мого класу у варшавському ліцеї, моєї групи в університеті. У своїй розповіді я намагаюся врахувати якомога більше деталей, тому звертаюся до даних дослідження IBRiS, проведеного на замовлення видання «Rzeczpospolita». У ньому поляків запитали, що вони будуть робити в разі військового нападу росії на Польщу. Кожен третій респондент відповів, що вирішив би втекти зі свого місця проживання, тобто 37,4%, а 11,9% опитаних виїхали б за кордон. Лише 15,7% заявило, що пішли б добровольцями у військо. Дослідження показує, що таку відповідь обрали переважно виборці ПіС та «Конфедерації».

Згадую обговорення статті про команду корабля ПіС під час одного із занять і дурне порівняння «народу ПіС» із сарматським зразком. Автор Ярослав Барткевич певною мірою торкається поняття патріотизму, але не подає його повністю. Можливо, це й добре. Він позбавив наші сірі клітини від неминучої смерті, спричиненої його дурниціями. Ярослав Барткевич зухвало описує виборців «Права і спра-

ведливості» як продовження ракової хвороби багатьох поколінь польського народу, котра почалася від нарцистичних шляхтичів та, пустивши метастази, живе до сьогодні.

Шкода від його тексту полягає в тому, що більшість заяв автора – це образи. Стаття є ідеальним засобом для розпалювання сповненого ненависті наративу про «дурних правих». А якщо праві – дурні, то їхні цінності – також. Це досить сміливе узагальнення, але саме так сприймає це повідомлення молодь.

На заняттях з медіадискурсу ми говорили про індивідуалізм і пов'язаний з ним розпад поняття «ми». Прозвучав приклад французького суспільства, якому вдалося зберегти поняття спільноти. Принаймні поки що. Французи спляють університети, нападають на поліцію та блокують половину міста, борючись за свої права. У Польщі ми чуємо: «У цій країні щось не дуже. Певно, треба виїжджати». За даними звіту «Економічні перспективи молодого покоління» (представленого Інститутом фінансів – прим. ред.), аж 48% молодих мешканців великих міст замислюються про трудову міграцію, шукаючи краще життя, зарплату, повнішу самореалізацію.

План продуктивності та саморозвитку не передбачає боротьби за свободу. У тренінгах від коучів не знайдемо поради «будь найкращою версією себе й пам'ятай про свою Батьківщину». Батьківщина вимагає жертв, праці та захисту. У графіку для цього немає місця, потрібно йти на роботу, потім – у спортзал, а далі планувати свій подальший особистий розвиток.

Мої родичі повернулися в Україну через три тижні, тому що вони хотіли бути в себе. Хотіли бути вдома з тими, хто залишився – сусідами, друзями. Мій дядько сказав: «Стільки крові пролито за цю країну, а я повинен взяти й виїхати? Забути про ці жертви?»

Я відповіла своєму вчителю в ліцеї, що повернуся. І зроблю це. Бо мене так виховали. Ось такі провідні настрої серед молоді. Такими вони були до 24 лютого. Патріотизм був не образою, а гордістю й честю. Довів це Євромайдан. Почуття «ми», як на сьогодні, перемагає.

Не наважусь стверджувати, що в разі війни в Польщі нинішні настрої не зміняться. Цього ніхто не знає, і я щиро бажаю, щоб ми ніколи про це не дізналися. Однак найжахливішим є те, що теперішні події не спричинили зростання патріотизму. Я маю на увазі чистий патріотизм, ідентифікацію себе як нації, відчуття «ми».

Адже війна не далеко за океаном. Вона тут, поруч, і відповідає за появу величезної кількості біженців, яких бачимо в нашому суспільстві. Відповідає за періодичне падіння ракет на територію Польщі – української протиповітряної оборони чи російських. Це неважливо. Вони падають, і вже двоє поляків загинуло.

Захар помер не за Зеленського чи партію «Слуга народу». Захар помер не заради чогось чужого. Він помер за своє – свою наречену, родину, друзів. За мене й за те, що під час канікул між семестрами маю можливість поїхати до Львова, Івано-Франківська, побачитися з родиною. Можу туди поїхати, і мене не зустрінуть прикордонники з трикольором на плечі. Тільки блакитно-жовтий прапор, з яким себе ототожнюю. Захар загинув за свою країну, за ось це «ми». Бо інколи питання вибору між «я» та «ми» – це питання життя й смерті. Жертвувати собою заради блага інших – важко, але правильно. І необхідно. Абсолютно необхідно. Бо інакше, будуючи своє неповторне «я», ми не помітимо, що на нас летять ракети. ●

Українці, які виїхали з Польщі в Україну на війну

Захар Скляр. Загинув 20 грудня 2023 року

Микола Мялковський з мамою. Загинув 4 грудня 2023 року

Сергій Девдюк. Загинув 9 серпня 2023 року

Два роки після 24 лютого – Честь та Надія!

Два роки Україна протистоїть російській повномасштабній агресії. Цим двом рокам передували століття боротьби проти мілітарної та культурної експансії з боку москви. Для росіян боротися з Україною – незмінна частина їхнього світогляду. Вони боролися з нею за царів, ленінів, сталінів та брежнєвів. За путінів війна набрала нових обертів, що ми побачили після 2014 року. 24 лютого 2022 року стало апогеєм наступу, але, як сподіваємося, також початком кінця росії, яка збудувала себе на ідеології «русского міра», третього Риму, «самой большой страни міра» та подібної маячні. росіяни розтоптали всі домовленості, угоди та закони, довівши, що домовлятися з ними так само безглуздо, як вчити порося культури. Вони опинилися збоку, понад, поза нормами цивілізованого світу. Не перший раз. Чи він буде останнім, залежить також від нас.

За нами два найбільш жорстокі роки війни. Сплюндрована земля, окуповані території. Усі фільми жахів не передадуть того, що переживає український народ у наші з вами дні. Це сотні тисяч замордованих людей, вигнаних із домівок матерів із дітьми. Тисячі вбитих героїв, багатьох із яких ми знали особисто – Сергій Девдюк, Захар Скляр, Микола Мялковський, котрі пішли добровольцями на війну поруч із десятками тисяч їхніх побратимів. Своєю смертю вони вже заспівали пісню про Любов і Свободу та повернулися до небесного дому! Заради того, щоб Україна жила! Жодна країна не бачила стільки Героїв, котрі сьогодні ступають українськими степами.

У наш час зразком героїзму у світі стали українські воїни, що зупиняють росіян. Вони б'ють ворога, тому що боронять свою землю, сім'ї, домівки. Вони б'ються, бо поряд із ними чимало тих, хто допомагає: сотні тисяч добровольців, волонтерів, відданих друзів. Їх також підтримує багато з нас. Українська громада виявила надзвичайну активність. Це нова, велична сторінка нашої історії. Але третій рік війни буде важчий за минулі. Дехто нарікає, що втомився, що ми вже так багато зробили, витратили стільки грошей. Чуємо це від простих людей, але також політиків та лідерів держав. А що мають сказати наші воїни в окопах? Їм легко, вони не втомився? А що станеться, коли вони скажуть: «Ми втомився»? Їхня сила – наша Гордість! Допомогати їм – наша Честь! Тому кожна форма допомоги ЗСУ – це врятовані життя, швидша перемога, наша інвестиція в майбутнє. Ми не маємо права зневіритися, не маємо права втомитися.

Україна веде війну також тут, у Польщі. Надзвичайна допомога, котру польська держава надала Україні та українцям, стала переломним пунктом у нашій історії. Хто, як не ми, знає, якою була польсько-україн-

ська історія. Вона слугувала багатьом для того, щоб просувати свої поточні інтереси. Але зараз ми – як суспільство, як держава – мусимо усвідомити нашу відповідальність за майбутнє й за те, що саме від нас залежить, яким буде світ наших дітей. За цим нас будуть оцінювати.

Україна у надскладний час війни вступає до Європейського Союзу та в НАТО. Це гарантії нашого майбутнього. Ми маємо на всіх рівнях та всюди цей процес підтримувати, особливо тоді, коли дехто торгуватиметься за пшеницю та курей, і заради цього гальмуватиме процеси та шкодитиме безпековим інтересам української та польської держав. Ми стоїмо та будемо стояти разом з Україною. Це міра нашого патріотизму сьогодні!

На порозі третього року війни закликаємо всіх до послідовної боротьби з росією на всіх фронтах. Ця держава й народ, що її творить, поставили себе за межі нашого світу, тому ми вимагаємо, щоб світ обов'язково взяв до уваги їхній вибір та видворив росію з усіх міжнародних організацій. У росіян – «страна большая», хай там грають у хокей та показують балет. За межами росії кожний її представник – це апологет путіна та рашизму. Закликаємо всі держави до непохитної підтримки Збройних сил України зброєю, яка допоможе перемогти в цій війні. Україна постійно потребує снарядів, далекобійних ракет, систем протиповітряної оборони та літаків. Якнайшвидше і якнайбільше! Якщо ця зброя не поїде до України, будемо її використовувати проти русні в Польщі, Німеччині, Литві, Фінляндії та інших країнах. Ця гниль розлізеться всією Європою.

У Польщі наближаються вибори до органів місцевого самоврядування. Минулі виборчі перегони до Сейму показали, як питання України та її входження до ЄС може перетворитися на інструмент впливу. Цинічна гра з блокуванням кордону завдала великих втрат і українській, і польській економіці. Сьогодні знову чуємо, що кордони перекрито, цукор та пшениця не такі, як потрібно, за багато та задешево. Знову з'являються партії та групи, котрі хочуть посилити антиукраїнські настрої, попри рішення та політику підтримки з боку Європейського Союзу. Україна – це спільний інтерес усіх країн Європи. Тому не дозволяймо популістам у Польщі підігравати русні, блокуючи вхід України до ЄС. Політики мають знайти таке спільне рішення, здійснити такі інвестиції в майбутнє, щоб виграли ми всі, а не зациклюватися на інтересах окремих партій чи груп.

Від нас також залежить те, чи наступне 24 лютого, уже після Перемоги, ми зустрінемо в Україні разом з усією Європою як ті, хто спільно подолав рашизм.

Слава Україні! ●

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Поляки і українські біженці – спроби життя разом

«Нормальний хейт»

– Поляки до нас погано ставляться, – каже вона мені. Вона – це одна з українських мігранток, які приїхали в Польщу після початку великої війни.

– Чому? – питаю. Знизує плечима: «Це просто відчувається».

Раніше я, може б, і не звернула на ці слова увагу, бо певні внутрішні тертя завжди були між поляками та українцями, як, зрештою, й між іншими сусідніми народами: англійцями і французами, французами і німцями, американцями і канадцами – цей список можна продовжувати безкінечно. Але тепер задумалася – чи це правда? Можливо, я цього не відчуваю, а рівень несприйняття реально зріс після двох років тісного перебування разом?

– Ну, я би так не сказала, – каже знайома, яка працює в громадській організації, що допомагає мігрантам. – Наші психологи постійно роблять зріз настроїв. Надзвичайного булінгу проти українців ми не помічаємо, ні в школах, ні в індивідуальних консультаціях. Все в межах «нормального хейту».

Живіть з нами, але працюйте

За оцінками Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, у Польщі зараз перебуває близько мільйона українців зі статусом біженців від війни. Польська влада продовжила дію тимчасового захисту для них лише на пів року, до кінця червня 2024-го. Такий короткий строк пов'язаний з тим, що уряд хоче розробити нові правила. Зараз українцям-біженцям гарантоване державне медичне обслуговування, доступ до освіти і пакет соціальної допомоги – 800+ на дитину, 1000 злотих при народженні дитини та 300 злотих одноразової допомоги на особу, а також харчування та проживання (з певними умовами).

Видання «Rzeczpospolita» пише, що це коштує польському бюджету щонайменше 6,2 мільярда злотих, і наявні правила допомоги українцям вже не сприймаються більшістю суспільства. Мовляв, Польща має запровадити верифікацію приїжджих, щоб допомагати лише тим, хто справді цього потребує, наприклад, тим, хто втратив дах над головою. Хоча переважна більшість поляків хоче допомогти Україні, яка воює проти росії, і відкрита для біженців, але все менше сприймає комплексну соціальну допомогу для українців та фінансування проживання та харчування. Про це свідчить опитування, проведене серед поляків у січні цього року про соціальне сприйняття українців у Польщі. Результати проаналізували вчені з Варшавського університету під керівництвом д-ра Роберта Станішевського. Порівняно з квітнем 2022 року група прихильників законопроектів про спецдопомогу зменшилася на 12%. 53% респондентів – проти фінансування пільг для українських дітей («за» – 21%). 47% не бажають рівного доступу до со-

ціальної допомоги. Проте найбільше побільшало противників державного фінансування проживання та харчування біженців з України. Якщо два роки тому 50% були «за» і лише 20% – «проти», то сьогодні ці пропорції протилежні: 44% не погоджуються на таку допомогу, а 21% все одно хотів би її зберегти.

Зерно розбрату і російські ІПСО

Після нещодавнього інциденту з розсипаним зерном на кордоні, який знову блокують польські фермери, українська письменниця Тамара Горіха Зерня написала на своїй фейсбук-сторінці: «Мені здається, що українцям, які знайшли прихисток у Польщі, потрібно дуже уважно відстежувати настрої і бути готовими виїхати з країни будь-якої миті. І хто розглядав для дітей польські вузи, краще підшукати альтернативні варіанти деінде. І не лишати там дітей і літніх батьків самих. Моя виключно суб'єктивна думка».

Здається, це надмірна жіноча екзальтованість і один такий допис, як виключення, і в коментарях письменниці вже переконують в протилежному. Однак їй вторить, наприклад, Тарас Качка, заступник міністра економіки, торговий представник України: «Єдине, що тепер може врятувати – зняти всі блокади і гарантувати безпеку українським вантажам в Польщі. Інакше завтра Меклер і його банда почнуть вбивати українців за те, що вони українці».

І схожих записів – не один. Зрозуміло, що напруга виливається вже через вінець. І що найбільш нерадісно, після сумнозвісного інциденту коментарі у фейсбуці та телеграмі були заповнені хейтом в бік поляків. Ой, не брати вони нам, не брати. Зрадники. Бачити такий вал повідомлень важко і хочеться кожному пояснити, що не треба генералізувати. А згадайте, який сплеск співчуття зустрів українських біженців, а хто перший допоміг на кордоні, а скільки гостей прийняла у себе Польща? Українці мають велике серце, яке завжди готове палко закохатися та ідеалізувати, і з такою ж пристрастю потім розчаровуються і починають обвинувачувати свій колишній ідеал у всіх бідах. Українці зараз також максимально напружені, знервовані і втомлені війною, це ясно. Однак треба задатися питанням – а скільки там, в цих коментарях, реальних українців? А скільки російських ботів? А може, нам допомагають одне одного ненавидіти?

Зараз є дуже модне слово ІПСО – інформаційна психологічна спеціальна операція, і не треба забувати, що в цьому росія вправна. Нещодавно The Washington Post опублікував великий матеріал, де розкриває подробиці роботи спецслужб рф: як вони через роботу «фабрики тролів», фейкові акаунти політиків, підроблені новинні сайти, вкиди в медіа та соцмережі розпалюють ворожнечу, підвищують недовіру до української влади та західних союзників, сіють дезінформацію та «зраду». Інформаційна гігієна і тримання голови холодною тут наші найкращі помічники.

Очевидно, що за два роки медовий місяць у стосунках поляків і українців вже скінчився і прийшла суворая реальність, коли треба не дивитися одне на одного замилюваними очима, а працювати над стосунками. Розуміти одне одного. Тримати рівновагу. Незважаючи на труднощі бажати бути разом. Перешкоджати намаганням втрутитися в наші стосунки когось третього. І хоча болить чути і про «нормальний хейт», і про зрадників-поляків, але, будь ласка, сто разів подумайте, чи варто розганяти подібні емоції і чи варто ображатися на сусідів та ображати тих, ближче кого знайти неможливо. ●

Переклад – д-р Павел ЛЕВЧУК

Українські воєнні біженки: 2 роки в Польщі

Незабаром виповниться два роки з початку війни між росією та Україною. Конфлікт змусив мільйони українських громадян шукати притулку за межами країни. Частина воєнних біженців прибула до Польщі. Тож в рамках Міждисциплінарної лабораторії вивчення війни в Україні ми провели опитування, яке покаже, як біженці дають собі раду в нашій країні і чи інтегруються вони в польське суспільство. Це вже друге опитування, яке проводилося серед біженців від війни. Перше ми провели у квітні-травні 2022 року. На основі цього дослідження вийшла публікація під назвою «Воєнні біженці з України – життя в Польщі та плани на майбутнє» (omr.academicon.pl/wa/catalog/book/uchodzcy-ukraina). У цьому ж дослідженні ми вирішили опитувати лише жінок, оскільки саме вони становлять переважну більшість біженців у Польщі.

Демонстраційно-суспільні функції. У досліджуваному колективі жінок $\frac{3}{4}$ до війни мешкали у великих містах (понад 500 000) і лише 6% – у сільській місцевості. Більшість жінок-біженок приїхали з Київської, Харківської, Дніпропетровської областей. Середній вік – 44 роки. Майже половина респонденток – у віці 35-44 роки (46%). Більшість опитаних мають вищу освіту (83%). Жінки-біженки походять із сімей, які були фінансово забезпеченими до початку війни (65%).

Діти. Серед опитаних 66% перебувають у шлюбі, а 53% приїхали до Польщі самотійно з дітьми. З цих жінок 38% мають одну дитину, 29% – двох дітей. Більше половини дітей, які приїхали з матерями (58%), мають вік 10-18 років. 47% відвідують польську школу, 8% – онлайн українську школу, 27% – польську та українську школи, 18% – ніде не навчаються.

Володіння польською мовою. Серед респонденток 45% знають польську мову, кожна п'ята розуміє польську, але не розмовляє нею. Вивчали польську мову 81% респондентів. На сьогодні вони здебільшого навчаються на курсах, організованих фондами, асоціаціями (45%) та самотійно (27%). Важливо, що вони все ще вивчають польську мову (57%).

Побутові умови. Більшість опитаних жінок перебувають у Польщі рік і більше (73%). Більше половини (52%) ніколи не були в Польщі до міграції у воєнний час. $\frac{3}{4}$ проживають у Польщі у великих містах з населенням понад 500 000 мешканців. 66% живуть в орендованих квартирах або кімнатах.

Якість життя. Жінки-біженки найкраще оцінили за шкалою (від 1 до 5) стан безпеки за місцем проживання, міського транспорту та власної освіти. Найнижчі оцінки отримали оплата праці, матеріальне становище сім'ї та роботи, а також охорона здоров'я.

Взаємини з поляками. Більшість жінок-біженок вважають, що місцеве населення ставиться до них байдуже (43%) або тепло + дуже тепло (47%). На противагу цьому, респондентки оцінюють своє ставлення до місцевого населення як нейтральне (32%) і тепле + дуже тепле (64%). Існує чітка кореляція між оцінкою свого ставлення до поляків і ставлення поляків до жінок-біженок.

Аж 42% опитаних жінок вважають, що ставлення поляків до них погіршилося з моменту їхнього приїзду, $\frac{1}{3}$ не помітили жодних змін, $\frac{1}{3}$ було важко сформулювати думку з цього приводу.

Адаптаційні проблеми. Серед дітей жінок-біженок третина зазнала погіршення самопочуття і поведінки після прибуття до Польщі; приблизно така ж частка дітей, за словами їхніх матерів, покращила свою поведінку. Серед жінок 62% живуть у населеному пункті, куди вони прибули. Решта жінок-біженок змінили місце проживання. Більше половини респонденток не виїжджали в Україну з часу перебування в Польщі.

Найбільш обтяжливими проблемами для жінок-біженок є відсутність чітких планів на майбутнє (60%), розлука з родичами, які залишилися в Україні (60%), страх за життя сім'ї в Україні (41%), відсутність достатніх фінансових ресурсів для проживання (40%) та незнання польської мови (35%).

Робота. Серед респондентів 52% працювали. 16% не працювали через догляд за дитиною. Більшість жінок працювали в Польщі (63%), деякі працювали віддалено в Україні (23%) або в іншій країні (8%). Серед тих, хто працював, лише третина мала роботу, що відповідає їхній кваліфікації.

Серед тих, хто не працював, кожна четверта біженка активно шукала роботу, а 36% мали такий намір у найближчому майбутньому.

Відповідаючи на запитання про перешкоди на шляху до працевлаштування, вони переважно вказують на мовні проблеми (77%), низькооплачувану роботу (50%), невизнання диплому (41%), роботу, що не відповідає кваліфікації (38%).

Суспільні практики. У нинішньому місці проживання жінки-біженки найчастіше брали участь у мовних курсах (69%), культурних заходах (39%), групах підтримки (31%), інтеграції на робочому місці (28%) та волонтерстві (28%).

Психологічне здоров'я. Серед респондентів 44% можуть мати тривожний розлад за шкалою GAD-7. Депресивні симптоми, діагностовані за шкалою PHQ-9, були виявлені у 45% (помірна та помірно важка депресія). Високий рівень стресу за шкалою PSS-10 спостерігався у 58%. Психологічною допомогою користувалася третина респондентів. Важливо, що більшість опитаних жінок використовували активні стратегії подолання стресу (68%) або зверталися за порадою та допомогою до інших (41%). Стратегії, спрямовані на зміну емоцій шляхом зайняття себе чимось іншим, використовували 45%, кожна третя респондентка втішає себе тим, що може бути гірше, кожна четверта молиться, а кожна п'ята приймає заспокійливі засоби.

Найбільш виснажливими проблемами психічного здоров'я серед респондентів є неможливість планувати майбутнє (75%), невпевненість через незнання, коли закінчиться війна, відсутність контакту з родиною (51%) та відсутність роботи, що відповідає їхній кваліфікації (49%).

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Плани на майбутнє. 42% мають намір повернутися в Україну, 47% – залишитися в Польщі назавжди або на деякий час. Жінок-біженок також запитали, що змусило б їх повернутися в Україну. Найчастіше згадували закінчення війни (67%), припинення військових дій та авіаударів (43%), добре оплачувана робота в Україні (38%), ліквідація корупції (31%), любов до України (31%), вищий рівень життя в Україні (28%), бажання жити і розвиватися в Україні (27%).

Поверненню в Україну перешкоджає відсутність умов для безпечного проживання (80%), відсутність високооплачуваної роботи в Україні (32%), кращі умови життя в Польщі (19%) та наявність оплачуваної роботи (13%).

Що змінилося між 2022 та 2023 роками. Хоча дослідження не було панельним, його можна розглядати як приклад відстежувального дослідження, тобто опитування однієї і тієї ж групи населення в два моменти часу.

По-перше, жінок-біженок було важче залучити до участі в опитуванні, ніж роком раніше, що може бути пов'язано із втомою від опитування та браком часу, поганим психологічним станом.

По-друге, дослідження мало реплікаційну функцію і підтвердило основні параметри жінок-біженок, які прибувають до Польщі, з точки зору статусу, місця проживання, освіти. Як і в першому дослідженні, ми мали у вибірці переважно представниць українського середнього класу.

По-третє, помітні форми інтеграції в польське суспільство. Більше жінок-біженок розмовляють польською мовою, переважна більшість проживає в орендованому житлі, частіше мають роботу і частіше мають намір залишитися в Польщі.

По-четверте, очевидними є порушення психічного здоров'я і добробуту жінок-біженок, що підтверджується проведеною діагностикою (у першому дослідженні ¾ мали симптоми ПТСР, виміряні за шкалою RHS-15). З одного боку, це наслідки травми війни, а з іншого – відсутність можливостей планування, життя в такому «міжчассі» та проблеми, які виникають через поточну життєву ситуацію, мають негативний вплив.

Зрештою, можна зробити висновок, що серед спільноти біженців виникає поділ на дві групи. Одна група залишиться в Польщі до кінця війни, розглядаючи своє перебування тут як своєрідний «зал очікування». З цієї групи діти не ходять до польських шкіл, не всі матері працюють, вчать мову або думають про своє майбутнє в Польщі. Коли війна закінчиться, вони повернуться до своєї країни.

Друга група інтегрується в польське суспільство. У цій групі жінок є знання мови, подальша мовна освіта, працевлаштування, відправлення дітей до польських шкіл і бажання залишитися в Польщі.

Методологічна примітка. Дослідження проводилося за допомогою методології CAWI – онлайн-опитування. Вибірка для дослідження була випадковою. Дослідження проводилося наприкінці жовтня – на початку листопада 2023 року. Для аналізу було відібрано 466 опитувань. Респонденти були рекрутовані шляхом надсилання опитування учасникам мовних курсів, учасникам інтеграційних занять, що проводяться різними асоціаціями, а також шляхом розміщення опитування в соціальних мережах для українців по всій Польщі. Опитувальник також був розміщений на порталі «Сестри» для українських жінок.

Окрім керівника проекту, д-ра габ. Пйотра Длугоша з Університету Комісії Національної Освіти у Кракові, до складу дослідницької групи також увійшла д-р Домініка Іздебська-Длугош із Ягеллонського університету. ●

Втрата Авдіївки. 17 лютого головнокомандувач ЗСУ Олександр Сирський повідомив про виведення українських підрозділів з Авдіївки. росіяни намагалися взяти це місто ще з жовтня минулого року, там тривали важкі бої, «м'ясорубка», схожа на утримування міста Бахмут. Останнім часом Авдіївка перебувала у напівоточенні, війська РФ посилювали тиск, відрізали шляхи постачання і українські війська відійшли на заздалегідь підготовлені позиції. Відхід прикривала одна з найбільш досвідчених бригад – 3-тя штурмова.

Президент США Джо Байден заявив, що українські військові були змушені вийти з Авдіївки через нестачу боеприпасів та скорочення їхніх запасів. Він наголосив, що це трапилося внаслідок бездіяльності Конгресу і призвело до перших помітних успіхів росії за кілька місяців.

Інститут вивчення війни (ISW) помічає, що з початку 2023 року російські збройні сили поступово збільшили використання плануючих бомб. В Авдіївці вони їх вперше застосували масово для забезпечення підтримки з повітря наступаючим піхотним військам. Речник однієї з українських бригад заявив, що 16 лютого російські сили випустили 60 плануючих бомб КАБ по українських позиціях в Авдіївці. А український військовий, який діє в цьому районі, зазначає, що російські війська випустили до 500 плануючих бомб по Авдіївці за останні дні.

Противник втратив понад 1500 загиблими, понад 3500 пораненими та понад 20 одиниць бронетехніки. Президент України Володимир Зеленський повідомив, що у росії втрати в Авдіївці більші у сім разів, ніж в Україні.

«Авдіївку ми все одно повернемо», – підкреслює головнокомандувач Сирський.

Мюнхенська конференція. У Німеччині 16-18 лютого пройшла 60-та Мюнхенська безпекова конференція. Вона зібрала близько 150 політиків з усього світу, аби обговорити глобальні загрози, зокрема збройні конфлікти. Війна в Україні стала топовою темою заходу. На події виступив і президент Володимир Зеленський, він в черговий раз закликав лідерів об'єднатися на підтримку України проти загрози з боку росії. «Зло ніколи не переможе, якщо сили добра об'єднані і діють разом», – сказав він.

Серед досягнень – були підписані безпекові угоди з Німеччиною та Францією (третя умова була підписана раніше з Великобританією). Вони розраховані на 10-річний термін для підтримки України грошима, зброєю, можливістю реконструкції до часу її вступу до НАТО та ЄС. Подібні угоди очікуються й від інших західних країн. Також Зеленський повідомив, що на конференції в Мюнхені було домовлено про оборонні пакети з кількох держав.

Відповідно до домовленостей, у 2022-2023 роках Британія надала Україні відповідно 2,7 та 2,7 млрд євро, Німеччина – 1,7 та 5 млрд євро, Франція – 1,7 та 2,1 млрд євро. У 2024 році заявлена наступна підтримка: Британія – 3 млрд євро, Німеччина – 7,1 млрд євро, Франція – 3 млрд євро.

Павло ЛОЗА

Фото автора статті та з архіву Перемиського відділу ОУП

Останній стратегічний пункт допомоги на мапі Польщі

За перші місяці повномасштабної війни до Перемишля приїжджало приблизно 30 тисяч біженців протягом дня. Лише рік тому сюди прибуло понад 720 тисяч осіб. Більшість із них скористалися допомогою приймального пункту (Punkt Reserwu) на залізничному вокзалі, у діяльності якого ключову роль відіграє Об'єднання українців у Польщі. Там біженці отримують інформацію та комплексну допомогу відповідно до своїх потреб. Це останній пункт прийому, що працює в Польщі.

«Поки буде потреба»

10 лютого, на порозі третього року війни, в українському Народному домі в Перемишлі відбулася зустріч діячів Об'єднання українців у Польщі з представниками воєводської влади, місцевого самоврядування, українських дипломатів та місцевої громади.

Під час зустрічі було презентовано результати дворічної діяльності з допомоги та інтеграції, яку проводить Перемиський відділ ОУП у місті. У події взяли участь запрошені гості, серед яких – підкарпатська воєвода Тереса Кубас-Гуль, консул України в Любліні Василь Йордан, депутат польського Сейму Марек Жонса, віцемер міста Богуслав Свежи, депутат перемиської міської ради Павел Канецький та голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка.

Голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків розповів, з якими викликами довелося зіткнутися організації в умовах повномасштабної війни в Україні, про її поточну діяльність і плани на майбутнє, зокрема ремонт приміщення Народного дому в Перемишлі. Виступаючи під час зустрічі, підкарпатська воєвода Тереса Кубас-Гуль нагадала про часи, коли українській громаді повернули будинок на вулиці Костюшка 5. Водночас вона подякувала за зусилля, які наша спільнота докладала для розвитку діяльності Народного дому та Об'єднання українців у Польщі.

– Коли приймали рішення, що цей будинок належатиме вам, ми навіть не думали про те, що ви будете робити тут сьогодні, яку роль відіграватиме це місце. Тоді ніхто з нас не думав, що ми доживемо до тих часів, коли цей будинок стане ключовим для людей, котрі тікатимуть від війни в Україні, шукатимуть миру та притулку для своїх дітей, – наголосила воєвода, яка запевнила, що воєводська допомога для біженців з України «надходитиме й надалі».

– У нашому бюджеті є кошти на допомогу людям з України, котрі перебувають у Підкарпатському воєводстві, – сказала Тереса Кубас-Гуль. Урядовиця також нагадала, що наразі в Перемишлі діє єдиний у Польщі пункт прийому з тих, які раніше, після нападу росії на Україну, були створені в багатьох польських містах.

– Ми ще думаємо, як довго цей пункт має працювати. Будемо його підтримувати, поки існуватиме потреба, поки громадяни, які приїжджають з України, вимагатимуть такої підтримки, – запевнила воєвода.

Як це було й що залишилось

Ще до повномасштабного вторгнення українська організація з Перемишля першою звернулася до Підкарпатського воєводства, щоб повідомити про готовність до дій у разі необхідності. Уранці 24 лютого перші волонтери вже були в Народному домі. У перші місяці війни там щодня проживало приблизно 80 людей. Загалом у Театральній залі ночувало 4,5 тисячі осіб, які тікали від війни.

Звичайно, не тільки НД був місцем ночівлі в місті. Протягом першого кварталу 2022 року тут було кілька великих організацій, багато волонтерів, зокрема з-за кордону, котрі

надавали допомогу біженцям. У будівлі колишнього супермаркету Tesco створили перемиський Гуманітарний центр, де одночасно могло перебувати кілька сотень людей. Після понад 12 місяців роботи минулої весни Центр закрили.

Були й приватні ініціативи. Рік тому в місто приїжджав американський актор Шон Пенн, який хотів подивитися на ремонтні роботи в раніше непрацюючому готелі, що міститься в Центрі спорту та відпочинку. Організація CORE, заснована актором, фінансувала ремонт цього об'єкту, де втікачі від війни в Україні мали знайти постійний притулок.

Сьогодні в місті залишилася, напевно, одна організація, яка надає комплексну допомогу, – це ОУП.

– Комплексна – це допомога, коли людина, яка приїжджає, отримує всю необхідну інформацію, проживання та харчування, – каже Михайло Шахмат із Перемиського відділу ОУП.

Окрім Об'єднання, у місті свої проєкти на підтримку біженців має ще кілька організацій. Одна із них надає матеріальну допомогу. Сюди входить, наприклад, роздача ковдр або сухого пайка. Інша організація платить помічнику, який допомагає українським ромам.

Проте ОУП за підтримки партнерів є єдиною організацією, яка надає невідкладну підтримку.

– Коли біженець з'являється на вокзалі, ми всіляко йому допомагаємо, – розповідає Михайло Шахмат.

Дуже часто такі люди потребують психологічної допомоги. Також і ті, хто повертається в Україну.

– Люди, які повертаються, часто не знають, чого чекати, коли прийдуть до своїх міст чи сіл. Питають нас: якщо вони не зможуть жити в Україні, чи можуть на нас розраховувати. Ми даємо їм цю альтернативу. З погляду психології важливо, що вони мають на кого покластися, – додає житель Перемишля.

До віконця за інформацією

Уже згаданий останній пункт прийому в Польщі працює на вокзалі в Перемишлі. На практиці це одне з вікон головного холу вокзалу. Можливо, для когось це «вікно життя», адже з цього місця для багатьох починається нова реальність – життя в цій країні.

– Цей пункт працює 24 години на добу сім днів на тиждень. Там кожен отримує від волонтерів вичерпну інформацію про те, на які умови і яку допомогу можна розраховувати в Польщі. Ідеться про те, щоб людина не тинялася містом і не їздила потягами країною в пошуках допомоги. Наше завдання – включити її до комплексної системи підтримки, – каже Михайло Шахмат.

Біля вокзалу з ініціативи ОУП утворено теж пункт допомоги, який дехто називає «малим вокзалом». Там ті, хто прибуває чи виїжджає, можуть розраховувати, зокрема, і на теплі напої. Минулого року їх було видано понад 100 тисяч.

На самій станції є кімната матері та дитини. Тут сім'ї можуть поїсти чогось поживного, випити теплого чаю, змінити дитині підгузок, поспілкуватися з психологом і відпочити перед продовженням подорожі. Це проєкт допомоги, який проводить Об'єднання українців у Польщі за підтримки Польської гуманітарної акції та міста. Лише минулого року нею скористалися понад 45 тисяч матерів із дітьми.

Чи є сенс продовжувати роботу такого пункту прийому, пункту допомоги чи кімнати матері та дитини? Діячі ОУП не сумніваються, що так. Зараз до міста приїжджає менше біженців, ніж у перші місяці війни. Нині щодня до Перемишля прибуває до 3 тисяч людей. З України до міста потрапляє 1,5-2 тисячі осіб. Інші 1-1,5 тисячі – це українці, які повертаються на батьківщину.

– Є хвили. Наприкінці минулого року, перед самим Різдом і Новим роком, кількість людей, які тікали, раптово зросла. Звісно, це було пов'язано з обстрілами українських міст. Ми бачили біженців без валіз. Це ті, кому вже не було з чим тікати, – розповідає представник перемиського ОУП.

Після масованого російського ракетного обстрілу в січні спостерігалася чергова хвиля втікачів.

– Ми бачимо кризові моменти, особливо через роботу нашого готелю на вул. Баштовій. Під час кризових моментів в Україні там завжди бракує місць, – зазначає Михайло Шахмат.

Перемиські ворота

За статистикою перемиського осередку ОУП, від початку війни з українського Народного дому в Перемишлі та готелю, яким керує організація, скористалося 14,5 тисяч осіб.

Минулого року у зв'язку з тим, що в місті почали закриватися інші місця проживання, Об'єднання відкрило ще один пункт на вулиці Шиковського. Сім'ї можуть там перебувати 2-3 місяці. Можливістю безплатного проживання скористалися 150 осіб. Туди йдуть люди з більш травматичним досвідом, яким потрібно більше часу, щоб стати самостійними. Однією з цілей перемиського ОУП є допомога родинам біженців у тому, щоби стати на ноги. Тому в НД проводять заняття з польської мови. Наразі ними скористалися 580 осіб.

– Звичайно, наша діяльність була б неможливою без жертводавців, зокрема Польської гуманітарної акції. І, на нашу думку, така допомога все ще потрібна, оскільки місто є стратегічним пунктом на мапі Польщі з погляду допомоги біженцям. Для багатьох людей, які втікають, Перемишль є воротами до інших регіонів Польщі чи інших країн, – наголошує Михайло Шахмат.

З початку війни через залізничний вокзал у Перемишлі, де працюють волонтери та координатори ОУП, пройшло понад 2 мільйони 750 тисяч людей. Щомісяця 3,5 тисячі осіб відвідують інтеграційні заходи (зокрема для дітей, молоді та дорослих), користуються юридичною, перекладацькою, житловою та гуманітарною допомогою, яку координує Об'єднання та Народний дім. Таку комплексну підтримку за останні два роки отримали 230 тисяч осіб.

Об'єднання українців у Польщі (відділ у Перемишлі) – сьогодні єдина громадська організація, яка має оформлену угоду з підкарпатським воєводою щодо допомоги біженцям з України. ●

Григорій СПОДАРИК

Фото з сайту synod.ugcc.ua

«Маємо шукати єдності, у якій усі почуватимуться добре»

Так зауважує владика Аркадій Трохановський, єпарх Ольштинсько-Гданської єпархії УГКЦ, у своїх міркуваннях напередодні другої річниці російської повномасштабної агресії в Україні.

– Владико, як повернути мир у Європі?

– Ми не бачимо, так мені здається, посиленої дипломатичної роботи в цьому напрямі. На сьогодні ніхто не говорить про мир, не видно пропозицій, як розв'язати питання. Найкращим способом була б втрата росією її сили та могутності (хоча ми не знаємо, якими вони є насправді) та її розпад на менші держави. Це б змусило саму росію до реінтеграції і, може, спричинило б до виведення військ з України. Водночас закінчення війни – це наше велике бажання, бо на фронті постійно гинуть українські воїни та цивільні люди. Україна втрачає найбільш ідейних та творчих громадян, які мали б в майбутньому розвивати державу. Я маю відчуття, що Західна Європа перестала думати про повернення миру. Україна стає жертвою дивних сил, котрі багато говорять, але не намагаються зупинити росію. А коли державу-агресора допускають до участі в міжна-

родних спортивних змаганнях, то це, звичайно, болять. Показує, що не всі розуміють, хто почав війну. Здається, що світ хоче довести до якогось «миру», припинення війни, але так, щоб росія не втратила статусу держави, яка бере участь у розв'язанні багатьох важливих справ. Це болять, бо росіяни можуть чинити злочини, що призводить до трагедії українського народу. Багато прем'єрів, міністрів чи президентів відвідують очільника української держави Володимира Зеленського. Маю враження, кожен із них хоче сказати, що до Києва привозить надію, але коли їде звідти, такого результату не видно. І це теж болять.

– Як війна вплинула на діяльність Ольштинсько-Гданської єпархії?

– Єпархія почала своє існування в час пандемії, потім прийшла повномасштабна агресія росії. З'явилася велика кількість біженців, зокрема на Вармії та Мазурах. Утікачі з України потребували допомоги й душпастирської опіки. Можна сказати, що на північній Мазовії нас майже ніколи не було, а тут довелося відкрити два душпастирські осередки – у Млаві та Плоцьку. Потім були наступні – Цеханів, Пултуськ, Плонськ, а також Тчев, Вейгеро-во та Сувалки. Сплеск був помітний після Великодня 2023 року. Ці спільноти існують до сьогодні. Викликом стало й утримання священників. Ми розуміли, що біженці не будуть на це спроможні. Але головним було створення для новоприбулих мешканців умов для молитви, зокрема за близьких в Україні, за тих, хто на фронті, загиблих. Непростим завданням було й зцілення людей, щоб вони з вірою приходили на літургію та не зберігали в собі ненависті попри такі сильні травми. Отже, священник мусив стати й психотерапевтом. Часто людей треба було від нуля вчити молитви й духовного життя. Траплялося, що людина, якій 50 років, до сповіді приходила вперше. Вона просила тайни покаєння, хоч не розуміла навіщо це їй. Але відчувала, що священник може допомогти.

– Побороти ненависть, коли хтось зазнав такої величезної кривди, – це можливо?

– Це не просто у випадку людини, яка зазнала болю й страждань від росіян. Але наше завдання полягає в тому, щоб закликати людей віднаходити себе наново, по-християнськи намагатися простити й не жити в ненависті. Вона призводить до того, що людина не в стані контролювати свої емоції і сама може чинити різні злочини. А цього ніхто не хоче. Ми як церква намагаємося вчити перетворювати погане на добро, наприклад, допомогу тим, хто залишився в Україні. Бо сенсом нашого життя є любов до Бога й ближніх, а не зло. Травма в людині залишиться на роки, але з чогось треба почати: сказати, що ненависть не може бути хорошою дорогою.

– Як змінювалися потреби й виклики, пов'язані з війною?

– Із самого початку ми створили місію на кордоні, направивши групу людей від нашого Карітасу. Потім у парафіях ми почали збирати матеріальну допомогу, посилати її в Україну й передавати тим, хто приїхав до нас. Усе відбувалося за великої підтримки наших вірян. Люди ділилися тим, що мали, і як могли. Звичайно, широко до допомоги долучилися й поляки. У середині минулого року ми помітили, що частина біженців починає їхати від нас: хтось повертався в Україну, інші виїжджали на захід, до Німеччини чи Канади. Тому частину центрів допомоги ми зачинили, але не припинили саму допомогу. Зараз ми переорієнтували її. Вона їде в Україну, у конкретні місця: дитячі будинки, лікарні, центри для осіб з особливими потребами чи людей

похилого віку, також на фронт і прифронтові міста. За цією моделлю діє також відома наша ініціатива «Парафіяльна зала» в Ольштині, у межах якої в середньому раз на місяць відправляємо гуманітарні вантажі, та місцевий Карітас. Останній збирає допомогу з території усієї єпархії та передає її в Україну.

– Чи ваше перенесення уваги на Україну означає, що біженці в регіоні віднайшли себе в новій дійсності?

– Можна сказати, що частина дуже добре влаштувалася, люди знайшли роботу. Постійної підтримки потребують особи похилого віку. Вважаю, що більшість освоїла новий простір. Люди вчать польську мову, плануючи залишитися тут довше і краще справлятися з роботою та поточним життям. Звичайно, були випадки, коли хтось не давав собі раду й виходом стало повернення в Україну, хоча там не було куди повертатися. Важливою є позиція самих людей: наскільки вони хочуть вкладати свої зусилля й користуватися тим, що в Польщі отримують.

– Ви публічно говорили про загрозу звички до роздачі допомоги.

– Через те, що будемо лише роздавати, не даючи можливості працювати, можемо навчити чогось недоброго. Про це говорили й самі біженки. Їх постійно підтримували матеріально, а коли запропонували роботу, то не було створено системи опіки над дітьми. Тому я постійно говорю про повну, системну допомогу з урахуванням того, кому вона насправді необхідна, а хто може порадишити собі самостійно. З іншого боку, я вважаю, що ми не маємо очікувати, що втікачі від війни майже одразу даватимуть щось нашій громаді чи долучатимуться до наших справ. Напевно, перший рік більшість цих людей перебувала в постійному стресі, не знаючи, що буде робити в майбутньому. Частина мусила відповісти собі на запитання, ким я є, у якому світі живу – російському чи українському. Вони теж дивилися на своє минуле і бачили, що той, кого поважали, став злочинцем. Отже, чи сьогодні від таких людей можемо вимагати, щоб вони щось нам давали? Я не маю тут однозначної відповіді. Багатьом також з нуля треба було пояснювати – звідки у Польщі взялися корінні українці. Тому на сьогодні ми перебуваємо у процесі, коли маємо показувати, чим ми як українська громада живемо. Біженці можуть до цього приєднатися, але й можуть вибрати діяльність поза нашим громадським життям або церквою.

– Про що в неофіційних розмовах вам говорять звичайні українці і про що питають?

– Усі питають, як можна закінчити війну й змусити росію залишити Україну. Представники меншини часом говорять про погіршення. Питають: як це так, що ми допомагаємо біженцям, а їх не видно в церкві. Це людям болять. Напевно, було очікування, що біженці помітно проявлять себе в громаді, а так не сталося. Тут я часто пояснюю, що не всі, хто приїхав, – це греко-католики. Серед них – православні, протестанти, але також просто ті, хто не вірить. Я пояснюю, що не всі, хто приїхав, знаходять своє місце в нашій церкві. У середині минулого року ми побачили й розчарування серед біженців. Їх спершу прийняли, а потім почали ставитися вороже – таке в них було відчуття. І тому люди теж почали виїжджати, бо перестали тут почуватися добре. Ще раз повторю: ми не можемо вимагати залученості, вдячності чи відвідування церкви, тому що до нас приїхали насправді різні люди. Вони потребують часу. Спочатку біженці напевно потребували задоволення основних потреб, мали призвичаїтись до того, що ракети не літають

над головами. Люди, однак, найчастіше питають, коли закінчиться війна і хто у цьому допоможе Україні.

– У який бік можуть розвиватися відносини усіх цих груп українців?

– Важко сказати, але важливим простором буде культура. До того ж гості, які приїхали, саме тут можуть долучатися, допомагати й ставати мотивацією для нас. Нам треба шукати доріг до «українсько-українського» буття разом. Ми не повинні вважати себе кращими. Маємо шукати єдності, у якій усі почуватимемося добре. Вивчати себе, свою історію, не накидатися одне на одного. Якщо нам болять, що вони говорять суржилом або російською, то гляньмо, скільки із нас говорить лише польською. Але одні й інші можуть бути українськими патріотами. Завдання становить зближення й відчуття спільності духу, а культура, віра і церква є простором для цього. Тут треба виявляти розуміння, а не показувати власну гординю.

– Настрої змінюються. У самій Польщі бачимо втому від війни, біженців. До цього додаються відомі всім економічні проблеми. Ви бачите можливість загальмувати ці процеси або спосіб протидіяти їм?

– На жаль, маємо період, коли в Польщі постійно відбуваються якісь вибори. Ми розуміємо, що були й будуть партії, які розігруватимуть антиукраїнську карту. Вони критикуватимуть українців за події в самій Україні, прояви корупції та доводитимуть, що українська держава не заслуговує на допомогу. Такі заяви вимагають нашої реакції. Як протидіяти цьому? Ми можемо показувати інший бік і дякувати полякам за їхню велику підтримку. Це наша відповідь на різні дії політиків, які намагаються зіпсувати польсько-українські відносини і зупинити процес допомоги. Водночас ми повинні нагадувати, що війна не закінчилася та Україна потребує друга, яким Польща була на початку. В Україні надалі страждають діти, жінки, старші люди. Про усі ці речі я постійно нагадую публічно. На 24 лютого запросив до нашої церкви в Ольштині представників різних віросповідань, влади й організацій, щоб спільно помолитися на річницю російської агресії в Україні. Це буде й нагода сказати про цінність миру, щоб він був у наших серцях, щоб ми діяли з думкою про нього. Молитва об'єднує нас і є запрошенням до миру.

– На конференції в Римі, говорячи про польсько-українське примирення, ви питали, чи війна навчить нас пробачати, чи, може, ми знову почнемо згадувати кривди. Війна показала велику солідарність поляків та українців, але маємо також рішення польського Інституту національної пам'яті, що акція «Вісла» не була злочином. Отже, де ми зараз перебуваємо на шляху до примирення?

– Через таке рішення ми зробили крок назад. Акція «Вісла» повинна бути визнана як комуністичний злочин, і не повинно звучати інших слів. Це велике розчарування для нашої спільноти. Про перегляд рішення ІНП ми як єпископи просили в офіційному зверненні. Актуальний стан не допомагає, не дозволяє творити між поляками та українцями почуття взаємної довіри. Державу, яка страждає від війни, не можна примушувати до своєї правди. По-християнськи – шукати порозуміння одне з одним. Важливо, щоб ми вмili цінувати людське життя. У цьому нам допомагає заповідь любові. Війна повинна нас ще більше навчити, що треба любити ближнього й шанувати. Тільки це може вберегти від ненависті, зла, кривди й привести до примирення. ●

Анна ВІННИЦЬКА

Фото надані героїнями статті
Переклад віршів Олени Степанюк

Війна під «мирним небом»**I.**

Рената Тереса Корек й Аліція Корек – мати і донька – у перші дні війни взялися за перо та почали писати вірші про цю трагедію. Мати живе в Тшеб'ятові, дочка – у Ліоні. За національністю вони польки. На початку року в Рівному друком вийшла збірка «Ars Translatorica» (2023, VIII випуск), у якій мати з донькою єдині представляють Польщу. Видання охоплює також переклади з англійської, німецької та французької мов, туди вміщено твори українських письменників та грецького автора. Усі тексти присвячені Україні та її боротьбі за незалежність. Вірші сповнені силою, боєм, незламністю духу, боротьбою з російськими загарбниками й вірою в перемогу. За два роки Рената Тереса Корек написала сорок поезій про війну, які українською мовою переклала Олена Степанюк, котра зараз живе у Франції. Авторку віршів та перекладачку поєднала «воєнна дружба». Вони знайшли одна одну рік тому, коли Рената Тереса Корек шукала перекладача для своїх текстів. Познайомила їх Лариса Лугова – заступниця директорки Львівської обласної бібліотеки для дітей, з якою Рената Тереса Корек заприятелювала близько двадцяти років тому під час бібліотечної конференції у Варшаві. Невдовзі у Щеціні має вийти двомовна поетична збірка «Ластівка війни».

«Рената Тереса Корек мешкає в мальовничому містечку Тшеб'ятів, неподалік Балтійського моря, – тихому, спокійному й безпечному, де не чути звуків сирен та вибухів. Там немає війни й не лунають її звуки... Але Рената чує їх серцем. Щомісяця до нашої „Леотеки“ (Львівська обласна бібліотека для дітей – прим. ред.) надходять посилки з канцтоварами, солодощами, іграшками для маленьких відвідувачів, які небайдужі польські друзі збирають всією невеликою тшеб'ятівською громадою. Ініціює все Рената, адже вона є директоркою Тшеб'ятівського осередку культури, а це одне з найулюблениших місць мешканців. Тут буває майже кожен. Рената пише чудові вірші. Проте останні два роки ці вірші просякнуті боєм і стражданнями українців. Вона пише про нашу війну, яку пропускає через своє серце. Окремі з них публікують у різних періодичних виданнях, альманахах, а зараз в Щеціні готують до виходу двомовну поетичну збірку „Ластівка війни“, – пише на своїй сторінці у фейсбуці Лариса Лугова. Українські читачі також можуть познайомитися з книжками для дітей Ренати Корек, які є у фондї „Леотеки“.

Рената Тереса Корек

Рената Тереса Корек**Поле**

Поле було біля міста, біля річки, то ріс льон там, то ріпак, завітчувалось, йшло до сонця з піднесеною головою. Запав день, коли навіть притінок, який є і якого нема, сховався.

Сяюче поле було владарем, а стало цвинтарем для закатованих, Газди не засівали зерня, тягнули труну, бездужну, бездиханну, крізь дні і місяці змарнілі.

Польовий цвинтар таїть інші війни і споглядає цю також. Квіти на могилах, похилі, втомлені, ями нові – і старі, вони не до місця тут, їх тут не повинно бути.

Стогне поле і ліс, лине тужна пісня, і нікого не поверне вона до життя після кволої весни, хоч і у вогню, перед лютою зимою.

Рената Тереса Корек – поетеса, художниця, культурна менеджерка, дослідниця регіональної історії та традиції, авторка статей і наукових досліджень, дитячих книжок і поетичних збірок. Як директорка Тшеб'ятівського осередку культури тісно співпрацює з місцевим гуртком ОУП. Протягом двох років війни допомагає тим, хто цього потребує в Україні, та українським біженцям, які опинилися у Тшеб'ятові. Вірші Ренати Корек про війну є частиною ширшого проєкту, що з'явився після повномасштабного вторгнення. Тоді в Познані виникла ідея видати альманах польських поетів, присвячений подіям в Україні. Він містить сімдесят поезій (спочатку їх було сто) від двадцяти авторів.

Аліція Корек**Пісенька кінця світу**

(За Чеславом Мілошем. Майже...)

Ціни на помідори зростають.
Наслідок війни в Україні – поясняють ЗМІ.

Є. витирає закривавлені стегна кухонною дрантиною.
Передає онучку доньці.

Донька передає онучі бабці.

Немає залитих сонцем настурцій.
І немає звуків скрипок, як у Мілоша.

Є п'яні російські солдати і крики згвалтованих жінок.

Мати дивиться на доньку.
Донька дивиться на бабусю.

Бабуся дивиться у вікно.

А за вікном Рудий ліс.

Іншого кінця світу не буде.
Іншого кінця світу не буде?

Аліція Корек – науковиця, художниця, перформерка, аніматорка культури, яка постійно проживає у Франції. Польське Помор'я, насамперед Тшеб'ятів і його околиці, а також Париж та інші французькі міста – це ті місця, що вплинули на життєвий і мистецький шлях письменниці.

II.

Богдан Патра, голова гуртка ОУП у Тшеб'ятові, каже, що зараз у місті та околиці живе кількадесят біженців. Більшість повернулася в Україну, а ті, хто залишився, працюють та намагаються будувати життя по-новому. Серед них – Людмила Гріпчук із донькою Вікторією. До війни Людмила жила в селі Нижнє Деражнянського району, що на Хмельниччині, де була директоркою сільського будинку культури. Нині вона працює хореографкою та аніматоркою у Тшеб'ятівському осередку культури.

Після того, як вибухнула війна, Людмила хотіла йти воювати, але мама, котра на той час тяжко хворіла, вмовила її цього не робити, бо жінка сама виховує дочку Вікторію. Тому, коли Людмила опинилася в Тшеб'ятові, до неї телефонували знайомі з України, просячи допомоги з військовим одягом та харчами. Допомогу вдалося організувати у співпраці з місцевим гуртком ОУП та греко-католицькою церквою.

Людмила Гріпчук із донькою

Людмила з українцями Тшеб'ятова зв'язалася із самого початку війни. Богдан Патра пам'ятає, як одного разу вона телефонувала до своєї бабусі, якій було десь 80 років, і розповідала їй, що потрапила в хороше місце. Бабуся на це зраділа, однак після того одразу засмутилася, кажучи, що в них сталася біда. Людмила злякалася, що село розбомбили. Проте бабуся її заспокоїла. Виявилось, що у військовій частині стоять два танки, чекають готові до боротьби танкісти, але для техніки бракує акумуляторів. Богдан Патра зателефонував тоді до Івана Германа, який утримує власне господарство (ферму), і просив допомоги. За чотири дні українцям у Тшеб'ятові вдалося знайти акумулятори для танків і доставити до кордону, звідки їх забрали знайомі Людмили. Бабуся зраділа, а мер міста Деражня був здивований, що необхідні частини вдалося знайти так швидко. На жаль, бабусі вже немає в живих, але вона постійно у серці Людмили.

Окрім акумуляторів для танків, українці з Польщі надіслали своїм новим партнерам генератори, планшети для дронів, зимовий одяг для військових, побутову хімію тощо. Людмила вдячна всім, хто допомагав їй – ОУП, церкві, Тшеб'ятівському осередку культури та всім небайдужим. Особливо родині Богдана Патри, яка у всьому її підтримує, та родині Мажени Доморацької, яка теж їй допомагає і у помешканні якої живе дотепер. Вони стали для неї, як родина. Тут вона почувається, ніби вдома.

Для Людмили Тшеб'ятів – місто людей із великим серцем. Однак початок був важким, оскільки спершу вона жила в Шеціні, де її донька Вікторія не могла віднайти себе – на заваді стояв мовний бар'єр. Тоді Людмила вийшла на зв'язок з Богданом Патрою, з яким познайомилася ще до війни. Саме він допоміг знайти помешкання у Тшеб'ятові. І тут Вікторія відчувала тиск з боку інших

дітей, був і булінг, але з плином часу все нормалізувалося. Перш ніж отримати роботу в Тшеб'ятівському осередку культури, Людмила ліпила вареники та пельмені, які згодом продавала, працювала на сезонних роботах, була вихователькою в школі. Вона приходила до світлиці ОУП, де брала необхідні речі та їжу, а згодом сама долучилася до волонтерів. Людмила поділилася історією, яка для неї була вирішальною:

– Мій друг майже два роки служив на херсонському напрямку в Олешківському районі – у «самому пеклі». Я з ним не мала зв'язку тринадцять днів, аж нарешті подзвонив о четвертій ночі й сказав, що живий, однак поранений. «З дев'яти нас залишилося тільки двоє», – повідомив Сергій. Після деякого часу він вдруге подзвонив і просив про зустріч зі мною та іншими друзями, бо Богдана не було в живих. Богдан – його найкращий друг із дитинства: вони разом ходили до школи, разом були у війську – всюди разом. Богдан загинув на очах Сергія. «Богдана немає, тому я хочу вас усіх побачити, бо не знаю, чи завтра буду живим», – казав тоді Сергій. Я запитала Ренату Корек, чи може вона відпустити мене з роботи, і пані Рената погодилася. Коли я приїхала зустрітися з Сергієм, то одразу побачила скляні очі, які бачили смерть... Сергій плакав, кричав, зривався, а єдине, що могла зробити я, тримати його за руку, заспокоювати та слухати. Просила, щоб він не розповідав подробиці батькам. Потім Сергій сказав мені, що вони мали лише один автомат. У Богдана вистрілили з танка, він відтягнув тіло вбік. Коли стихло, після восьми днів, повернувся по нього. Сергій разом із товаришем, котрий, як і він, вижив, виніс Богдана у целофановому мішку. За це дістав догану від керівництва, бо не мав права наражати себе та друга на небезпеку. Дякувати Богові, їх двох вивели звідти, а Сергій ще забрав тіло Богдана. Похорон побратима вже відбувся, однак Сергій ніяк не може змиритися зі смертю друга і, мабуть, ніколи не зможе.

Після повернення до Тшеб'ятова Людмила вирішила, що буде робити все для того, аби допомагати тим, хто цього потребуватиме, незважаючи – чи йдеться про військового, чи матір з дитиною. Бо війна – це чоловіки, які борються, та незахищені жінки з дітьми.

Рената Тереса Корек

Волення

Я волаю про допомогу для тих, хто гине на наших очах, хто п'є полин гіркої безнадії.

Родюча Україно, по твоїх полях
серед жовтогарячих соняшників
мчить навмання недоля.

Хто розбудив її, закуту в залізну маску, вітер історії
Насипає могили, осяяні світлом людського страху.

Хто полив її стебла височезні – смутком, жорстокістю,
порожнечу,
хто носив її на руках, ніжно цілував у отруєні губи?

Недоле, навіщо ти прийшла поночі, як ти віднайшла
дорогу до нас?

Крізь густий ліс з ярами, крізь пекучі чагарі ожини?

Йди геть, дай нам спокійно спати, дочекаймося в затінку
беріз

Світла справедливості, проженемо тебе прокляттям.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

10 років Революції Гідності та День Героїв Небесної Сотні

Фото з сайту maidanmuseum.org

Лютий 2014 року – знаковий для України час. 18-20 лютого стали завершальним етапом Революції Гідності, яка увійшла тоді у свою пікову і найтрагічнішу стадію. Криваве силове протистояння між силовиками та протестувальниками призвело до загибелі десятків людей і сотень постраждалих. Результатом стала перемога народу України і втеча тодішнього президента Віктора Януковича в росію.

20 лютого в Україні відзначається як День Героїв Небесної Сотні. Цього дня у 2014 році в середмісті Києва загинула найбільша кількість осіб – 48. Їх разом з іншими 54 загиблими та смертельно пораненими учасниками мирних протестів упродовж зими 2013-2014 років і п'ятьма активістами Майдану, які загинули навесні 2014 року, назвали Героями Небесної Сотні. Пам'ятний день встановлено указом президента України 11 лютого 2015 року з метою увічнення великої людської, громадянської і національної відваги та самовідданості, сили духу і стійкості громадян, завдяки яким змінено хід історії. Цьогоріч Україна вдесять вшануватиме пам'ять Героїв Небесної Сотні. Вдесять в умовах війни з росією, коли маємо вже десятки тисяч загиблих від російської зброї.

Революція Гідності як масовий громадянський протест тривала 94 дні – з 21 листопада 2013 року до 22 лютого 2014 року. Її прихід було спричинено різкою зміною зовнішньополітичного курсу та вектора розвитку держави, а згодом антиконституційними діями влади. Центром подій стали столичний Майдан Незалежності та навколишні вулиці: Хрещатик, Михайла Грушевського, Інститутська. Мирні акції почалися під євроінтеграційними гаслами, але згодом перетворилися на тривалу кампанію громадянської непокорі владному режиму президента Віктора Януковича. Дії влади, спрямовані на придушення протестів силовим шляхом, призвели до ескалації конфлікту та людських жертв. Повалення режиму Януковича дало змогу змінити проросійський вектор, відновити курс на євроінтеграцію й підписати Угоду про асоціацію з ЄС. Громадяни України чітко заявили про готовність боронити державну незалежність і демократичні свободи.

Небесна Сотня склалася зі 107 загиблих учасників Революції Гідності, а також активістів Майдану, які загинули навесні 2014 року з початком російської агресії на сході України. Назва «Небесна Сотня» виникла за аналогією з основними структурними одиницями Самооборони Майдану – сотнями. Уперше вона з'явилася під час прощання із загиблими на Майдані Незалежності 21-22 лютого 2014 року. Тоді ж пролунала й українська пісня «Плине кача», що стала відомим реквіємом майданівцям. 21 лютого датовані вірші поетес Людмили Максимлюк і Тетяни Домашенко, в яких використано словосполучення «Небесна Сотня». Наступного дня про Героїв Небесної Сотні вже говорили зі сцени Майдану та писали на інтернет-ресурсах.

До Героїв Небесної Сотні належать люди різних національностей, віросповідання, освіти, віку. Серед них громадяни України, Білорусі та Грузії. Наймолодшому з Героїв, Назарію Войтовичу, було 17 років, найстаршому, Іванові Наконечному, – 82 роки. Зі 107 Героїв Небесної Сотні – три жінки: Антоніна Дворянець, Ольга Бура та Людмила Шеремет. Смерть першого з Героїв Небесної Сотні, Павла Мазуренка, настанала 22 грудня 2013 року внаслідок тілесних ушкоджень, завданих невідомими особами, які були одягнені у форму спецпризначенців. Останній із лав Героїв, Віктор Орленко, помер 3 червня 2015 року через ускладнення після вогнепального поранення, отриманого під час штурму Майдану силовиками 18 лютого 2014 року.

В Україні засновано державну нагороду – Орден Героїв Небесної Сотні. Він має форму блакитного хреста, у центрі якого розміщено зображення небесного воїна в обладунках із мечем та щитом. Обладунки та щит стилізовано під саморобне спорядження учасників Революції Гідності. На звороті хреста розміщено напис «Свобода та Гідність».

На честь полеглих майданівців названо частину вулиці Інститутської в центрі Києва, там, де відбувалися основні розстріли протестувальників силовиками, – з 2014 року вона має назву Алеї Героїв Небесної Сотні. Після завершення боїв 18-20 лютого тисячі українців вийшли на неї, щоб вшанувати пам'ять загиблих, все навкруги було встелено квітами. Згодом там встановили меморіали та пам'ятні знаки.

Небесна Сотня стала для всієї України не лише символом жертвості, героїзму та патріотизму, а й прикладом та джерелом натхнення для українських воїнів, які гідно захищають територіальну цілісність України, утверджуючи право людини на вільне життя. Українці вибороли право на демократичний європейський розвиток держави і готові й далі боротися за нього та очищення від тоталітарного минулого. ●

Фото з Вікіпедії

Стефан ЛАШИН

Фото з Вікіпедії

Українські корені Чеслава Немена

Чеслав Немен (Чеслав Юліуш Виджицький), відомий і талановитий польський музикант, народився 16 лютого 1939 року. Відійшов у вічність 20 років тому – 17 січня 2004-го після невиліковної хвороби. Його мати була українкою. Уже з дитячих років він любив українську мелодійну мову та чудові українські пісні. Тоді в рідному селі артиста, Старі Василишки біля Гродна (на той час – територія Польщі), українською любили співати всі: українці, поляки, білоруси та євреї. У цій багатокультурній атмосфері й виростав малий Чесьо.

Він був сином Анни, дівоче прізвище Маркевич, й Антонія Виджицьких. Уся родина Чеслава була дуже музичною. Про батька друзі та сусіди казали, що він мав насправді «золоті руки» та не боявся жодної роботи. Умів налаштувати фортепіано, органи, ремонтувати друкарські машинки, велосипеди та навіть годинники. Був також обдарованим митцем, грав на органі в місцевому костелі. Отже, син, імовірно, успадкував свій талант від батька. Саме він посіяв у молодому Чеську інтерес до музики. Це зацікавлення підтримувала мати, яка співала в парафіяльному хорі. У домі не бракувало інструментів. Там стояли фортепіано та грамофон, і завжди лунала музика.

Українські пісні жили та звучали в душі Чеслава Немена все його життя. У зрілому віці він співав їх на найбільших музичних майданчиках та фестивалях. Коли виступав на дуже популярному фестивалі естрадної пісні в польському місті Ополе в 1977 році, заявив: «Шановне панство! Хочу вам заспівати свою першу пісню, яку виконав публічно. Мені тоді було 13 років. Співав її на сцені дуже невеличкій, у сільській школі, на батьківських зборах». Була то українська народна пісня «Чорні брови, карі очі». Цю улюблену пісню Чеслава співали мільйони, але його виконання було якимось магічним, космічним, що проростало з душі. Не-

мен дуже любив одягати на концерти вишиванку. І це не дивно, оскільки в його жилах текла українська кров.

Чеслава тягнуло до місць, де він провів своє дитинство і які залишив у 1958 році, виїжджаючи до Польщі. Музикант хотів пройтися рідними стежками, зайти до костелу, подивитися, чи збереглась батьківська хата. Із задоволенням бував над річкою Німан (Niemen), від назви якої взяв свій сценічний псевдонім.

Артиста любили й чекали в Україні – батьківщині його матері. На рубежі 1976-1977 років він отримав дозвіл відвідати з концертним туром Київ, Одесу, Донецьк, Львів, Чернівці та Крим. Хоча співак говорив польською, але наголошував, що його мама – українка, з дитинства він знає та охоче співає українські пісні.

На початку 80-х років Чеслав Немен припинив концертну діяльність. Багато працював, особливо ночами. Останні роки життя співак страждав від хвороби лімфатичної системи. Лише після смерті було оцінено та усвідомлено внесок цього талановитого та оригінального артиста у європейську й світову музику. Його музична спадщина житиме завжди, оскільки його твори є вічними, поза часом.

У 90-х роках Чеслав займався живописом та комп'ютерною графікою. Дочка артиста, Наталія, написала книгу під назвою «Небо буде пізніше», у якій ми знаходимо невідомі, але дуже важливі факти з життя її батька.

Перефразовуючи слова своєї пісні, Чеслав Немен казав: «Який дивний цей світ!» Як написав Михайло Маслій: «До останніх днів життя музикант не міг збагнути, чому в Білорусі ходив до московської школи й навчався на тому псячому москальському „язике“! Поляки навчаються польською, німці – німецькою. А ми дозволили москалям усе – мову, церкву». Хочу лише додати, що польська комуністична влада не була ласкава до артиста і навіть здійснювала заходи для його дискредитації.

У цій статті наведено лише менш відому інформацію, опубліковану в матеріалі Михайла Маслія на його фейсбук-сторінці. Допис, за який дякую авторові, став основою для написання цього тексту. У інших джерелах ми не знаходимо згадок про українське походження Чеслава Немена. Однак широкий огляд професійної діяльності та творчості музиканта, а також численні його записи можна знайти в інтернеті.

Професор Богуслав Сліверський звертає також увагу, що Чеслав Немен міг заграти на кожному музичному інструменті, котрий брав до рук. Пригадую лекцію із загальної педагогіки професора Кароля Котловського, який викладав у Лодзькому університеті в 60-х роках XX століття. Тоді він сформулював і потім переконливо довів гіпотезу, що представники націй, які не мають органів у храмах, вирізняються дуже добрим слухом до музики.

Я частково перевірів цю гіпотезу в українських класах Педагогічного ліцею №2 у Бартошицях, де спочатку був учнем, а потім – учителем. У закладі вчилася багато обдарованих музично дітей, які вміли грати майже на будь-якому музичному інструменті, що опинявся поряд. Важко говорити про всі інструменти, бо тоді школа не мала їх аж так багато. Згадую друзів, котрі грали на фортепіано, скрипці, мандоліні, акордеоні, органі, флейті та гітарі. Навіть польські викладачі музики, які працювали в школі, дивувалися такому факту. Можливо, це підтверджує гіпотезу професора Кароля Котловського щодо високих музикальних здібностей українців. Чи це стосується також Чеслава Немена, польсько-українського музичного генія XX століття? ●

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Лем амнезия?

Такє зьвідання мож ставити по выслуханю проповіді влады Савы (Михала Грицуняка), митрополита варшавского и цілой Польщы. На Службі Божій Різдва Христового минулого рока (7 styczня 2024 рока) поставил неімовірну гіпотезу, же до розвалу Унії Польщы з Великим Князівством Литовским довела спроба зєднання Церкви Православной з Римом. На його думку, підписання церковной унії (в 1596 році в Бересті Литовским) започаткувало занепад Річипосполитой Обох Народів (Занепад Польщы мал быти каром Божом за одступство од Православїі). Сес його задум ідеально вписує ся в стару польску пословицю, бесідуючу, же: „Пан Біг не рихливий, але справедливий” (Польща перестала існувати аж в 1795 році, але не на все, а лем на 123 роки).

Варшавський митрополит в свої проповіді з минулого репетиком перешол до заранішнього дня и ствердил, же тим самым може закінчити ся зєднання календарів в Україні (адже занепадом України). Выходит на то, же не лем Москва Бога стоячого понад часом силоміц и на віки віков хоче звязати зо старым юлянским календарьом, Сотворителя зо сотвореным. Штоправда, од давна юж з Писма Святого знаме, же істинний Бог звязал ся з человеком, але не з радянским. Напевно з таким, якого Діогеней в полудне ходячий по атенській агорі (ринку) медже гандлярами и покупцями глядал зо свьічком в руці. Зо вшиткого, што Бог сотворил, лем Адам (адже зроджений з землі) сотворений єст на образ Божий и подобу Божу (Божой любови завиділи и завидят нам адже ангелы).

Митрополит варшавський и цілой Польщы в різдвяній проповіді остерігал, же стоїме на порозі часів антихриста, який гряде до нас и по нас. Заохочал до повного жытя жытьом Церкви (Польской Автокефальной Православной Церкви - ПАПЦ), о бытя свідомым и активным ей членом, бо не старчыт назвати ся православным ци православном. Не є в тім нич злого, лем же митрополит, о диво, має очы и уха наставлены не лем на Варшаву, але и на Київ, и то так остро, же в Лаврі Печерській выдит сатанистів. Не мушу додавати, же кед бесідувал о українских безбожниках, не думал о представниках УПЦ (МП), а о духовенстві и вірных ПЦУ. З його проповіді выходит, же зло бере ся з розєднання з Московским Патриархатом, же антихрист вдарят в Церков Христову, адже в Московский Патриархат. Выходит на то, же варшавський митрополита діло сатаны видит не лем в народинах Греко-католицкой Церкви (Унятской), в ПЦУ тіж, вірным ПАПЦ каже ся варувати перед вшиткыма іншыма Церквами. Материком антихриста має быти Захід (а Польща до нього приналежит) и Україна, яка од лютого '22 рока так міцно звязала ся з Вільным Сьвітом. Польска Автокефальна Православна Церков юж од кількох років не утримує нияких звязків з Українском Греко-католицком Церквом (пішло о Святу Гору Явір), а од недавна (од жовтня 2023 рока) и з Римо-католицком, за то же в костелах дає можливість одправляня Службы Божой священникам ПЦУ. Митрополит кличе вірных ПАПЦ до стояня в обороні Правосавїі, нибы то посылднього острова справжньої Христовой Церкви и каже окопати ся зо вшиткых сторін.

Бесідує о Польській Автокефальній Православній Церкві яко о Церкві незалежній од Москвы и заповідат святкування столітя автокефалії (Православна Церков ІІ Річипосполитой одержала єй од патриарха Константинополя 13 листопада 1924 р.). Таким была, лем же Москва того нїгда не узнала и в 1948 році, кед Польща стала ся сателітом Радянского Союзу, ПАПЦ вернула під крила патриарха Москвы. О силі того звязку бесідує подія з 1951 рока, коли то: *Завершыньом дій керуючых Православїє на конфесійну конкуренцію Католицизму было покликания літом 1951 р. на митрополита варшавского архієпископа львівского и тернопольского Макаря Оксіюка¹. Децизію сесу попередило прохання Собору Єпископів ПАПЦ (бо владыкы узнали, же не є серед нима одповіднього кандидата) до патриарха московского о обсаджыня митрополичного престола владыком йому підлігаючым.*

ПАПЦ хыбаль до гнеска кружыт по орбітах московского патриарха, кед митрополит Сава 1 лютого 2023 р. складат жычыня патриарсі Кирилови и то з нагоды штирнадцетой річниці обнятя патриаршого престола. Задля великого шуму, який викликал сес лист, варшавський митрополит скоро прїбує оправдати ся и в писмі до вірных ПАПЦ пише, же не міг такого писма до Москвы не написати, же нибы то нич такого, же то: *Zwyczajowa osobista depesza, jakimi pozdrawiają się wzajemnie Zwierzchnicy Lokalnych Kościołów Prawosławnych z okazji rocznic ingresu, dnia imienin lub urodzin, skierowana przeze mnie do Patriarchy Moskiewskiego i Wszechrusi (сесы оправдана: Z Bożej łaski pokorny, / + Sawa / Metropolita Warszawski i całej Polski* написал 4 лютого 2023 рока). Єднак такого листа главы вшиткых Помісних Православных Церков до Москвы не послали. Не знам ци панеґірик, посланий в Москву, єст свьічком ци пеньком (ogarkiem).

Зрештом, не лем сес несчасний лист доводит, же пуповина, яка лучыт повоєнну Польску Автокефальну Православну Церков з Московом, на гет ищы не одрізано. Монахів з Уйковиц, яких 29 червця 1994 р. до Православной Церкви торжественно прийняв кир Адам (єпископ перемиско-новосанцівський), його наступник єпископ Паїсій одокремил од своїх священників и вірных (за звязкы Монастиря свв. Кирила и Методя з Уйковиц з ПЦУ). О звязках Варшавы з Московом свьідчыт тіж підхід влады ПАПЦ до автокефалії ПЦУ и тверде стояня при старім календарі. В кожій згаданій справі митрополит варшавський занимає таке само становиско, як московський Кирило, хоц в писмі з 4 лютого 2023 рока, высланым до вірных ПАПЦ, аж в пятах пунктах запер того вшитко, што особисті и ціла ПАПЦ по 24 лютім 2022 рока зробили для Українців и України. Другым листом хотіл: *w ostateczny sposób przeciąć wszelkie interpretacje użytych w depeszy sformułowań*, але мі ся здає, же того, што стоїт в писмі 1 лютого 2023 рока высланим: *Ego Святейшеству, Святейшему Кириллу, Патриарху Московскому и всея*

1. Mariusz Krzysztofński, Krzysztof Sychowicz, *W kręgu „Bizancjum” [w:] Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989*. 1/6/2008 Rzeszów 2008 с. 84. Товды Львів до Польщы юж не належал, был частком СССР, а владыка Макарий Оксіюк был організатором так званого псевдосиноду львівского (8-10 марця 1946 р.) ліквідуючого Греко-католицку Церкву не лем в СССР, а в цілым бльоку соціалістичных держав, звязаных з СССР и во вшиткім му підпорядкованых.

Адам ВЕВЮРКА

Фото Зої Лукашик

Лігницька школа колядувала й щедрувала на підтримку України

Різдво Христове – це найкраще свято чи не для кожної родини. Тим часом війна в Україні – це сльози, а перемога в ній вимагає не тільки сили зброї, але також сили наших сердець. Вірю, що багато з нас думає так само й, дякувати Богу, таких людей я бачу довкола себе. Серед них – молодь лігницької школи, котра під керівництвом Зої Лукашик провела благодійні виступи, відтворивши український вертеп та Щедрий вечір. Хоча, можливо, слово «відтворити» тут не підходить, бо ці обряди постійно живуть у нашому народі. Я – лемко від поколінь і завжди знаходжу в українській традиції колядування лемківські елементи. Це те, що було й залишатиметься нашим на віки.

Перший із виступів шкільної молоді відбувся 26 грудня у нашому греко-католицькому соборі св. Вінсента, де кожен патріот України почувається як удома. Дуже тепло нас привітав владика Володимир Ющак: «неофіційно» – у ризниці, а також офіційно – на проповіді, у якій закликав дбати про рідну мову, вміння читати та писати нею. Він розповів людям з України про акцію «Вісла» й своє лемківське коріння. А в неофіційній розмові з учнями згадав, що в 1976 році писав матуру в нашій лігницькій школі. Молодь тепло зустрів і отець парох Андрій Михайлишин. Учні та пані Зоя під час виступу відчули спокій та тишу глядачів, серед яких було багато дітей. Велика подяка цим людям, бо після концерту громада нас щедро пригощала, варениками, борщем та іншими стравами, а після цього почалися розваги, гуляння, танці, гопак і не тільки. Ми зібрали 2 700 злотих на допомогу Україні, за що висловлюємо величезну подяку всім благодійникам.

Проте на цьому колядування лігницької школи не завершилось. І хоча я не співав разом із колядниками, але протягом усіх концертів серцем був із ними. 10 січня наші учні знову виступили, щоб допомогти Україні. Подія відбулась в арткафе «Моджеска» в приміщенні Театру імені Гелени Моджеєвської. Тут подяка його директору Яцеку Гломбу, котрий безплатно надав театральну сцену. Це важливо, що в таких місцях, у центрі Лігниці, може жити наша культура.

Виступи завершила чергова поїздка до Вроцлава на запрошення Ігоря Саламона, голови місцевого гуртка ОУП. Це було «23 Радісне колядування», що відбулось у залі Ораторій Маріанум Вроцлавського університету. Саме ж свято

під назвою «27 Вроцлавська кутя» почалося днем раніше, у п'ятницю, на славетній вулиці Руська, де вже десятки років вирує життя нашої громади. Символічно, що її назва апелює до української історії та давніх часів Київської Русі.

Серед спеціальних гостей свята були письменник Марець Краєвський із мамою Цецилією, мер Вроцлава Яцек Сутрик, його заступники Якуб Мазур і Себастьян Лоренц, генеральний консул Німеччини Мартін Кремер і віцеконсул Адам Шештай, почесний консул Грузії Войцех Врубель, представники міської ради Ева Воляк, Моніка Судер, Домінік Клосовський, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський УГКЦ Володимир Ющак, лютеранський єпископ Ришард Богущ, теперішні та колишні ректори Вроцлавської політехніки Аркадіуш Вуйс і Тадеуш Венцовський, Вроцлавського університету Роберт Олькевич, Адам Єзерський, колишній ректор вроцлавської Академії образотворчих мистецтв Пйотр Келян, представники таких установ, як Центр соціальної інтеграції, Відділ культури адміністрації міста, Етнографічний музей, Музей пошти і телекомунікацій, Музей перемоги над деспотизмом, Національний музичний форум, Осередок культури й мистецтва, Національний інститут імені Оссолінських, Фонд св. Ядвіги, фундація «Сила жінки», осередок «Пам'ять і майбутнє», Адміністрація з питань цивільних справ, Колегія Східної Європи. Були також учасники меншинних організацій міста, які підготували святкову програму та частування.

Музику і спів гостям дарували курпйовський ансамбль «Під бором», гурт бандуристів «Армада», «Тоніка» з львівської школи № 5 та лемківський ансамбль «Родина Бочневичів» із Пшемкова. Звісно, наші традиції Щедрого вечора показала учнівська громада школи в Лігниці. Це свято подарувало нам почуття єдності.

Подія відбулась під патронатом генерального консула України у Вроцлаві Юрія Токаря та голови вроцлавського гуртка ОУП Ігоря Саламона. ●

Руси не можна перетяти ани вымазати (розходить ся мі о сес абзац: За время Вашей Патриаршей службы Русская Православная Церковь воссияла трудами Вашего Святейшества духовным возрождением, служа примером для других. Врагу веры не нравится церковная стабильность, он старается ее разрушить. То, что случилось в Украине, наглядно свидетельствует об этом.).

Зрозумілим єст о яким возсіяню иде там бесіда и кым єст згаданий ворог віри. Єднако в наступному реченю панегі-

рика, післаного в Москву, заперечати не можна. Розходить ся мі о сес абзац: Однако Сила Божия велика, Она непобедима. Глубоко верим, что зло, разрушающее Божественный церковный организм, будет уничтожено Победителем смерти и ада Христом. Молимся об этом Пастыреначальнику нашему Спасителю. Хыбаль не мушу додавати, же не має значення, што митрополит думал, пишучи сеси слова, Ісус Христос нігда не буде служити путінови ани його патриарсі. Сын Божый выконує лем волю Бога Отця. ●

Софія Філіпчук, «Ослик Луні та його зимова історія». Дрогобич: Коло, 2023. – 64 с.

Дорота НАВПАКИ

Казкова розповідь про світло і добро

Перед Різдвом в українському видавництві «Коло» вийшла дуже яскрава книга «Ослик Луні та його зимова історія». Намалювала та написала книжку львівська художниця Софія Філіпчук. Софія є засновницею популярного українського бренду «На дереві», мисткиня також здійснила художнє оформлення багатьох видань. Наприклад, проілюструвала книгу «Духовний учитель: Євген Сверстюк» (2015), створила чудові ілюстрації до збірок поезії «Сезони сн(л)ів» (2017) та «Крилаті риби» (2021) авторки «Нашого слова» Дарини Попіль. Найновішими творчими проектами Софії стали художнє оформлення книги «Від Сковороди до сьогодні» (2022) та «Книжки сили та перетворень» (2022). Також оповідання авторки «Різдвяні огірки» увійшло до збірки «Хто творить Різдво» (2021).

«Ослик Луні» – перша книга художниці, яку тепер можемо також сміливо називати письменницею, у котрій вона розказала історію текстуально та візуально. Отже, будемо знайомитись з осликом Луні детальніше.

«Історію про Ослика Луні я придумала рік назад, у жовтні, коли сиділа під старим горіхом і пила чай. Я подумала, що це класна тварючка, і мені навіть захотілося завести віслюка. В нього такі гарні вуха... і пішла фантазія. З цим в мене проблем не було ніколи», – так розповідає Софія на своїй інстаграм-сторінці про зародки книги. Важко не погодитись з авторкою, ослик і справді дуже класна тваринка і, мабуть, трохи недооцінена увагою письменників та художників. Маємо безліч творів про песиків, котиків, слоників, різноманітних пташок, черепашок та комашок. А ось віслюків бракувало, і дуже мило, що в українській дитячій сучасній літературі появився врешті відважний мрійник Ослик Луні.

Ослик Луні жив собі сам у горах і дуже тішився зіронькою, яка з'являлась щовечора на небі. Яскраве світло зірки

зігрівало Луні і він не почувався самотнім. Але несподівано зірка пропала з небес і ослик пішов її шукати. Ані темна ніч, ані негода його не лякали. Сміливий Луні знайшов зірку, яку з неба збила хурделиця, і вирішив, незважаючи ні на що, повернути її на місце, щоб зіронька знову яскраво сяяла і освітлювала усім темними ночами дорогу, додаючи тепла та затишку своїм сяйвом. Ослик Луні йшов до своєї мети крізь сніги, вершини та перешкоди. На шляху він зустрічав різних цікавих персонажів, Луні навіть думав, що зустрів страховисько, але подорож показала йому: іноді страх – то лише ілюзія і насправді зовсім нема кого чи чого боятись. З допомогою Вуха та Піпи (читаючи книжку ви дізнаєтесь, які саме звірята мають такі чудні імена) ослику вдається повернути зірку на небокрай. Тільки ось сам Луні наприкінці виконаної місії так втомився, що також потребував опіки та допомоги. Ця чудова історія показує нам, що вчинене добро вертається до нас сторицею. Маленького Луні знайшли пухнасті баранці і привели до його нової домівки. Уся магія цієї зимової історії насправді також про чудо Різдва. Ослик Луні знаходить свою домівку ніде інде, а саме у яслах, де на світ прийшло боже дитятко. Саме ослика у різдвяному вертепі і бракувало, відважний Луні знайшов свій дім та нових друзів, а стара подруга зіронька на небі це все святкове диво ніжно освічувала.

Книга орієнтована на діток від 3,5 до 8 років. Але сміливо можемо рекомендувати «Ослика Луні та його зимову історію» для читання, оглядання та приємного проведення часу із книгою-картинкою усій родині, маленьким і великим, дітям та дорослим. Видання – це 64 сторінки естетичної насолоди, тепла та казки, у які хочеться закутатись холодними, зимовими вечорами. Неймовірні емоції викликає розгорт у вигляді кольорової шопки, у якій наш герой Луні знайшов свій справжній дім. Але й на цьому сюрпризи магічної книжки не вичерпались. Наприкінці книги знайдемо веселу гру-блуканку. Думаю, багато дорослих читачів пригадають такі зі свого дитинства. Авторка статті дуже заностальгувала за минулим, коли побачила цю веселу гру і пригадала, що колись у неї була така схожа про пригоди козаків. До гри долучений набір на 5 осіб: кубик та пішаки.

Опісля знайомства з Осликом Луні на серці робиться дуже світло та тепло. Особливо у темні, непрості часи потребуємо таких добрих, щирих історій та ще й з такими неймовірними рисунками та додатками. До пригод Ослика Луні можна повертатись не лише взимку, перечитувати та передивлятися книгу приємно у будь-який час, коли захочеться магії свят та затишку. Історія Ослика та його зірки нагадує «Маленького принца» Екзюпері. У Луні своя дорога зірка, у принца – троянда. Обоє вони мрійники та шукачі пригод, які прагнуть зрозуміти себе, а також знайти справжній дім та вірних друзів.

До речі, «Ослик Луні та його зимова історія» увійшов до переліку 179 найкращих українських книг за 2023 рік від Українського ПЕН-клубу.

Придбати книгу можна на сайті бренду «На дереві»: onatreecom.ua. ●

Ціна 1 примірника – **35,00** злотих; з висилкою – **45,00** злотих.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок: TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, **Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029**

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

● XLIX ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ КОШАЛІН 2024

відбудеться 15-16 червня 2024 року (субота, неділя)
в Балтійському Драматичному Театрі у Кошаліні
вул. Театральна Площа 1 (Plac Teatralny 1)

Зголошення про участь ансамблів просимо пересилати
листом до 15 травня ц.р. на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009

zur_koszalin@wp.pl

Заохочуємо до участі всі ансамблі, особливо кабаре
та інструментальні групи!

БЕЗ КАЗОК!

У заяві слід подати:

- назву ансамблю
- місцевість
- ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і номер телефону
- тему, заголовок, час тривання програми, рід виступів (субота – не довше 15 хв.; неділя –10 хв.)
- кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей)
- кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalina

Zadanie publiczne jest współfinansowane z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego

Zadanie dofinansowano ze środków Budżetu Państwa (Działalność zmierzająca do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ukraińskiej . * Dziecięce Festiwale i Konkursy)

● XXII Загальнопольський конкурс малюнків «Рідні землі дідусів моїми очима»

Праці просимо виконати у форматі А3.

Просимо, не кладіть на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці в транспорті.

Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.

Позаду праці треба подати:

- ім'я і прізвище дитини,
- вік автора, клас і школу,
- адресу і номер телефону.

Професійне журі оцінюватиме праці у категоріях виконавців:

- 1) діти дошкільного віку (до 6 років);
- 2) школярі 7-9 років (початкова школа);
- 3) школярі 10-12 років;
- 4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та експоновані під час 49-го Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін 2024 15-16 червня 2024 року (субота-неділя)
Праць не повертаємо!

Праці просимо надсилати до 15 травня 2024 року на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.

тел.: 94 342-64-70, 884-994-009

zur_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

- Ельблонзький відділ Об'єднання українців у Польщі запрошує на

56-й Дитячий фестиваль української культури,
який відбудеться 18-19 травня 2024 року в залі театру ім. Александра Севрука в Ельблонзі (вул. Театральна 11).

● Розраховуючи річну податкову декларацію PIT-37, перекажіть, будь ласка, 1,5% податку на статутну діяльність товариства «Майстерня».

1,5% – це частина ваших податків, яка не йде до державного бюджету, а спрямована для вибраної громадської організації. Ви можете вибрати, якій саме організації їх переказати. На що підуть ваші 1,5%:

- ✓ великий щорічний концерт до Дня Незалежності України,
- ✓ літній табір для діток-біженців «Майстернята»,
- ✓ організацію інтеграційних заходів для української спільноти в місті Кошалін.

Jak co roku zachęcamy do przekazania 1,5% Twojego podatku na nasze stowarzyszenie. Dzięki Wam możemy organizować nasz koncert! WAŻNE! Pamiętajcie wpisać CEL SZCZEGÓŁOWY oraz KRS.

УВАГА! При вписанні KRS громадської організації 727903, ОБОВ'ЯЗКОВО треба вписати ціль: RAZEM KOSZALIN, тоді ваші 1,5% потраплять саме на офіційний рахунок товариства «Майстерня». Дякуємо!

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

25.02.2024
15:00

Кінотеатр Kryterium
ul. Zwycięstwa 105, Koszalin

Вкрадене ДИТИНСТВО

Тематичний вечір присвячений дітям-жертвам російської агресії

В програмі:

- Презентація книги „То був не слон, а повітряна тривога”
- Прем'єра короткометражного фільму „Кінець малювання принцес”
- артистичний виступ учасників зйомок
- зустріч з творцями фільму

Вхід вільний!

PATRONAŁY:

ORGANIZATOR:

PARTNERZY:

PATRONAT MEDIAŁNY:

